

Pla d'Avaluació

Projecte del Departament d'Educació
Abril de 2005

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Edició: Servei de Difusió i Publicacions
Disseny gràfic: Suki Design Studio
1a edició: Abril de 2005
Tiratge: 4.500 exemplars
Dipòsit legal: B.26.619-2005
Impressió: Gesmax, SL

ÍNDEX

L'avaluació: element de qualitat educativa

1. Introducció

1.1. Estat de la qüestió a Catalunya

2. El Pla d'Avaluació

2.1. Característiques

2.2. Metodologia i tipus d'accions avaluatives

Sistema d'indicadors

Estudis d'avaluació

Recerques en avaluació

2.3. Òrgans que hi participen

3. Àmbits de l'avaluació

3.1. Avaluació del sistema educatiu

3.2. Avaluació de centres educatius

3.3. Avaluació dels serveis educatius

3.4. Avaluació de plans i programes

3.5. Avaluació d'agents de l'educació

3.6. Avaluació de la Inspecció d'Educació i de l'Administració

4. Concreció del Pla d'Avaluació. El pla plurianual

4.1. Pla plurianual

4.2. Criteris per a l'elaboració del Pla plurianual

4.3. Objectius

4.4. Actuacions concretes en els diferents àmbits

Avaluació del sistema educatiu

Avaluació de centres educatius

Avaluació de serveis educatius

Avaluació de plans i programes

Avaluació d'agents de l'educació

Avaluació de la Inspecció d'Educació

4.5. Ús dels resultats

4.6. Plans de millora

5. Gestió del Pla d'Avaluació

5.1. Regulació normativa

5.2. Comissió de coordinació del Pla d'Avaluació

Funcions

5.3. Metodologia de treball de la comissió

Temporització

Comissió tècnica

L'AVALUACIÓ: ELEMENT DE QUALITAT EDUCATIVA

El projecte de Pla d'Avaluació que teniu a les mans és un projecte ambiciós, nascut després de plantejar-nos la conveniència de coordinar les actuacions avaluatives que el Departament d'Educació ha de dur a terme en els propers anys i d'establir el marc que les ha d'incloure i fer-les operatives.

Tots els professionals implicats en l'ensenyament sabem que l'avaluació és una garantia per a la millora efectiva de l'educació, per la qual cosa tenim el convenciment que cal invertir esforços en el disseny d'una avaluació sistemàtica, coherent, integral, cíclica i global que afecti els diferents àmbits del nostre sistema educatiu. En aquest sentit, doncs, el projecte de Pla d'Avaluació vol ser un instrument àgil i eficaç i, sobretot, útil per prendre decisions que incideixin en la millora del sistema, que és, al capdavall, l'objectiu que perseguim de manera conjunta.

Una vegada conclòs el Pla d'Avaluació desplegarem una normativa específica que regularà l'avaluació del Departament d'Educació, els àmbits on recau especialment l'acció avaluativa, els òrgans que hi participen i els criteris per a l'elaboració i aprovació dels plans plurianuals, que han de ser la concreció dels objectius del Pla.

De moment, però, el projecte de Pla d'Avaluació és un document de treball que volem sotmetre a consulta de tota la comunitat educativa, des dels centres escolars fins a les entitats i col·lectius implicats en l'educació. Les aportacions que ens feu arribar, de ben segur que ens ajudaran a enriquir i millorar aquest instrument cabdal per afavorir la qualitat del sistema educatiu.

Marta Cid i Pañella
Consellera d'Educació

1. INTRODUCCIÓ

El sistema educatiu de Catalunya, d'acord amb els plantejaments de tots els sistemes educatius europeus, té com a objectius prioritaris la millora de la qualitat i eficàcia del sistema d'educació i formació, la construcció d'entorns d'aprenentatge oberts i la promoció d'una ciutadania socialment i econòmicament activa. Per garantir la incorporació satisfactòria dels joves al món laboral i la seva identificació amb els valors de la societat democràtica occidental, l'educació ha de proporcionar-los la possibilitat de desenvolupar al màxim les seves capacitats i aptituds i també l'assoliment del seu màxim nivell d'excel·lència. Així mateix, l'educació haurà de contribuir a la cohesió social d'acord amb aquells principis d'igualtat d'oportunitats que una societat socialment avançada ha de poder garantir per als seus infants i joves, sense oblidar l'aprenentatge al llarg de la vida. El sistema educatiu català ha de fer possible una adequada integració de tot l'alumnat, independentment del seu origen social, econòmic, cultural i territorial, al mateix temps que ha de consolidar la llengua catalana com a llengua vehicular de l'ensenyament i com a element de cohesió social en un marc plurilingüe.

Un dels objectius generals del *Programa 2004-2007. Una educació per a la Catalunya del segle XXI* és treballar per aconseguir una escola catalana innovadora i de qualitat: una educació per a la igualtat, el progrés i la cohesió social. En aquest sentit, un dels factors de primer ordre per a la millora de la qualitat de l'educació és l'avaluació. La seva importància s'ha posat de relleu tant a causa de les transformacions socials i econòmiques que han exigit nivells de preparació més alts en tot l'alumnat com dels canvis que han anat experimentant els sistemes educatius arreu dels països desenvolupats, canvis que han comportat més despeses i l'obligació de comprovar millor els seus resultats.

A l'Estat espanyol concretament, la LOGSE (Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu) i la LOPAGCD (Llei orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents) van fer èmfasi en l'avaluació com a eina per a la millora de la qualitat, tema en què va insistir també la LOCE (Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació).

L'avaluació és objecte d'estudi i de debat en els cercles acadèmics, professionals i de gestors de l'educació, tant des del seu marc teòric com des de la seva praxi més o menys complexa i, sobretot, des de la seva utilització per a la millora de les pràctiques i dels sistemes educatius. Els diferents agents que intervenen en l'educació assumeixen cada cop més l'obligació d'obtenir dades el més objectives possible sobre el sistema educatiu a fi de valorar la consecució de les finalitats proposades, millorar la qualitat del sistema i rendibilitzar les inversions que s'hi realitzen.

L'avaluació ve impulsada tant per motivacions externes al sistema educatiu com per motivacions internes.

Pel que fa a les *motivacions externes*, l'avaluació respon a l'obligació democràtica d'informar la societat en els sentits següents:

- L'exigència de rendir comptes a la societat sobre la utilització dels recursos que inverteix en educació i de respondre a la demanda social de bon funcionament dels serveis públics.
- L'obligació de notificar els rendiments escolars en el sentit de fer públic el nivell de competència de l'alumnat i de la seva preparació per inserir-se plenament en la societat com a ciutadà capaç d'assumir el ple ús dels drets i deures i d'incorporar-se en el món productiu.

- La conveniència d'aportar coneixement sobre l'educació amb estudis d'àmbit més ampli que proporcionin una visió més completa de l'entorn social amb la participació d'organismes externs, altres organismes de la Generalitat, universitats, administracions locals i organismes d'àmbit europeu o internacional.

Quant a les *motivacions internes* al mateix sistema educatiu, l'avaluació es marca com a fites:

- Oferir informació objectiva, contrastada i valorativa dels resultats escolars per referenciar correctament la tasca educadora.
- Objectivar la informació per possibilitar la presa de decisions a tots els nivells. L'avaluació ha de proporcionar informació tant als centres docents perquè puguin reflexionar sobre la seva praxi com a l'Administració educativa perquè prengui decisions que incideixin en la millora del sistema.
- Descriure els punts forts i els punts febles del sistema des del vessant dels processos educatius, de resultats obtinguts, de contextos socials i culturals i de recursos esmerçats.
- Promoure activitats de recerca i innovació en els mateixos centres educatius.

1.1. ESTAT DE LA QÜESTIÓ A CATALUNYA

Des que la Generalitat de Catalunya va assumir les competències en matèria d'educació, l'Administració educativa catalana va adreçar els seus esforços a orientar els processos i instruments d'avaluació de l'alumnat. Els successius plans i programes per a les diferents etapes educatives incorporaven criteris per a l'avaluació de l'alumnat i la informació a les famílies. També es van succeir diferents accions avaluatives que tenien un caràcter d'avaluació del conjunt del sistema per comprovar els resultats del procés de normalització lingüística o la implantació, amb caràcter experimental, de la reforma educativa que havia de conduir a la nova ordenació establerta per la LOGSE.

Durant la dècada dels noranta va créixer considerablement el pes concedit a l'avaluació entesa com a element necessari per a la qualitat del sistema. A partir del Decret 305/1993, de 9 de desembre de creació del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu van realitzar-se diferents estudis d'avaluació del sistema, i a partir de la LOPAGCD (Llei orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents) i, especialment, de l'Ordre de 20 d'octubre de 1997, per la qual es regulava a Catalunya l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics, es va incidir molt en l'avaluació de centres, tant en l'avaluació externa realitzada per la Inspecció d'Educació com en l'avaluació interna o autoavaluació, realitzada pels mateixos centres docents amb el suport i l'orientació de la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa, de la Direcció General de Formació Professional i Educació Permanent i de la Inspecció d'Educació.

Durant el primer semestre de 2004, el Departament d'Educació va endegar una Comissió del Pla d'Avaluació integrada per diferents unitats: el Consell Superior d'Avaluació, la Direcció General de Formació Professional i Educació Permanent, la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i la Subdirecció General de la Inspecció d'Educació.

La comissió es va constituir amb un doble objectiu: en primer lloc, amb el d'elaborar un *Llibre blanc de l'avaluació* que inclogués les actuacions avaluatives dutes a terme pel Departament durant els darrers anys (descripció i valoració general de les actuacions i fitxes descriptives minucioses); en segon lloc, amb el de definir les característiques bàsiques del nou Pla d'Avaluació. El *Llibre blanc de l'avaluació* es va acabar durant el juliol de 2004.

L'anàlisi del camí recorregut fins al 2003, de la relació entre els esforços esmerçats, especialment per part dels centres educatius, i els resultats obtinguts deixa veure uns punts forts on fonamentar el futur de les accions avaluatives:

- S'ha incrementat el coneixement i l'experiència de l'avaluació, tant respecte als centres com al sistema educatiu; s'han incrementat les habilitats avaluatives dels professionals de l'educació i es disposa de més eines i materials més bons.
- Cada cop més s'accepta l'avaluació com a eina de millora en diferents sectors i, també, el concepte del rendiment de comptes.
- S'ha vist la conveniència de millorar la coordinació dels organismes implicats en l'avaluació i el retorn de la informació als usuaris del sistema i a la societat en general.

També s'han pogut constatar uns punts febles que demanen clarament noves actuacions i noves solucions. Cal destacar, en aquest sentit:

- L'excessiu nombre d'accions avaluatives, difícilment sostenibles i que no ajuden a tenir una visió de conjunt de la realitat avaluada.
- Una coordinació insuficient de les actuacions respecte a la metodologia utilitzada i l'explotació de resultats, així com una dificultat per gestionar la informació obtinguda.
- Una escassa relació explícita entre els resultats de l'avaluació i la presa de decisions per a la millora.
- Una percepció desigual per part del professorat sobre la utilitat de les avaluacions dutes a terme.

2. EL PLA D'AVALUACIÓ

El Pla d'Avaluació neix amb la voluntat de coordinar totes les accions avaluatives que dugui a terme el Departament d'Educació per garantir l'eficàcia i l'eficiència del sistema i orientar les actuacions d'avaluació dels centres educatius. Així mateix, pretén iniciar una coordinació d'actuacions d'un abast molt més ampli que l'estrictament educatiu, amb la col·laboració d'altres òrgans i institucions de caràcter social i econòmic.

Des d'una perspectiva normativa, el Pla d'Avaluació comporta, necessàriament, la redacció d'una nova disposició que substitueixi l'Ordre de 20 d'octubre de 1997 i que reguli les pràctiques d'avaluació i la intervenció dels diferents organismes que s'hi impliquen.

2.1. CARACTERÍSTIQUES

El disseny de l'avaluació del sistema educatiu parteix d'una perspectiva global, integral, sistèmica, cíclica, coherent i cultural, participativa i democràtica.

- **Global**, perquè els aspectes a avaluar en un àmbit educatiu són complexos i interrelacionats: continguts curriculars, metodologia, rendiment de l'alumnat, etc.
- **Integral**, perquè cada àmbit d'avaluació s'ha de situar, analitzar i complementar amb les aportacions dels altres àmbits i perquè també s'han d'integrar les perspectives interna i externa de l'avaluació a partir d'un disseny avaluatiu únic.
- **Sistèmica**, perquè la interpretació de la realitat educativa demana que es tinguin en compte de manera conjunta i interrelacionada els àmbits d'avaluació, que no es poden tractar de manera independent sinó que són complementaris; així mateix, cal valorar tota la informació provinent de l'entorn perquè les condicions externes al sistema també influeixen en la qualitat de l'educació.
- **Cíclica**, perquè les avaluacions diagnòstiques més significatives s'han de repetir periòdicament a fi de poder conèixer i valorar, mitjançant la comparació de resultats, les tendències i els canvis obtinguts entre un període i un altre després d'haver introduït les mesures de millora oportunes. A l'hora d'establir la periodicitat del caràcter cíclic de l'avaluació s'ha de procurar produir les mínimes distorsions possibles en els centres educatius.

• **Coherent**, perquè tots els programes i actuacions avaluatives dissenyades han de respondre als objectius, finalitats i metodologia establerts pel Pla d'Avaluació.

• **Cultural, participativa i democràtica**, perquè l'avaluació serveix als professionals, els implica i compromet al canvi. Aquest enfocament demana: la consideració dels valors culturals del centre i dels professionals de l'educació; la participació de tots els agents implicats; la generació de confiança en els professionals, pares i mares, alumnes i societat, així com la transparència a l'hora de difondre la informació i la credibilitat, sobretot dins la comunitat educativa.

2.2. METODOLOGIA I TIPUS D'ACCIONS AVALUATIVES

Les accions avaluatives previstes en aquest Pla es basen en l'ús d'una metodologia tant quantitativa com qualitativa que informa sobre indicadors de recursos, context, processos i resultats. Integra la perspectiva interna i externa d'avaluació i proporciona un enfocament tant global com focal dins d'un mateix cicle avaluatiu.

Les anàlisis quantitatives serveixen per obtenir dades del sistema educatiu català que siguin fàcilment comparables amb altres estudis, d'àmbit estatal o internacional, i que permetin, alhora, obtenir una visió de conjunt de la realitat educativa. Les anàlisis qualitatives ajuden a valorar processos tan complexos com els que es donen en les aules, en els centres educatius o en els programes i serveis que han d'ajudar els docents en la seva tasca quotidiana. Tant unes dades com les altres són indispensables per poder fer un diagnòstic rigorós i complet del sistema, poder formular interpretacions tan ajustades com sigui possible a la realitat i plantejar propostes de millora.

El Pla d'Avaluació incorpora, també, la recerca educativa com un element de contrast, complementari, d'ampliació i focalització en l'anàlisi de les dades o com a forma d'elaborar nous instruments d'avaluació.

La disposició de bones eines informàtiques (el disseny de programes, la recollida de la informació i el processament de dades) facilita la gestió de la informació i la possibilitat de compartir-la. En aquest sentit, el Pla d'Avaluació estableix la col·laboració amb altres institucions i/o departaments per a l'anàlisi de les dades, com la Direcció de Serveis, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, l'Institut Català d'Estadística, els instituts municipals, les fundacions, etc.

En el Pla d'Avaluació es preveuen tres tipus bàsics d'accions avaluatives:

Sistema d'indicadors

Per oferir una perspectiva global del sistema, s'han de seleccionar indicadors relacionats de manera lògica amb un marc teòric flexible i sotmès a revisió que descrigui com funciona el sistema educatiu i proporcionin una informació rigorosa, constant, consistent i significativa dels seus components principals. Per això, és convenient seguir les pautes de la major part dels sistemes actuals que adopten com a base un marc de tipus funcional que agrupa els indicadors en quatre categories:

- *Indicadors de context:* relatius a l'entorn socioeconòmic dels centres docents, a les característiques educatives i culturals de la població i a les actituds i expectatives de la població pel que fa a l'educació.
- *Indicadors de recursos:* relatius als recursos formals, materials i humans destinats al sistema educatiu.
- *Indicadors de processos i escolarització:* relatius a l'organització i el funcionament dels centres docents i al desenvolupament dels processos d'ensenyament i aprenentatge.
- *Indicadors de resultats:* relatius als assoliments del sistema educatiu, i que poden classificar-se en quatre categories: 1) resultats acadèmics aconseguits per l'alumnat, en termes de títols i certificats; 2) resultats sobre coneixement i competències obtinguts mitjançant estudis d'avaluació realitzats en diverses etapes i cicles; 3) resultats en el nivell de satisfacció del professorat, de l'alumnat, dels pares i mares i de l'entorn socioeconòmic i laboral en el cas de la formació professional, i 4) resultats educatius a llarg termini, en termes d'inserció laboral i professional.

Es poden establir diferents nivells de desagregació i, a més, els indicadors han d'intentar oferir sèries temporals, amb el propòsit de permetre estudiar l'evolució dels fenòmens educatius al llarg del temps. El sistema d'indicadors, que serà homologat als sistemes d'indicadors estatals i internacionals, possibilita, també, fer estudis comparatius amb altres realitats educatives.

Cadascun dels indicadors s'organitza d'acord amb un esquema, que inclou:

- Definició precisa i comprensible de manera fàcil per a qualsevol lector
- Especificacions tècniques
- Fonts d'obtenció de dades
- Taules i gràfics
- Síntesis de la informació obtinguda

Cal concretar un sistema d'indicadors per a cada àmbit d'avaluació, que ha de ser coherent en el sentit de respondre a un mateix concepte de qualitat. Es crearà una base de dades d'indicadors i descriptors per facilitar l'elaboració de dissenys per a l'avaluació dels diferents àmbits.

Estudis d'avaluació

Els estudis d'avaluació tenen un caràcter més experimental i comporten la definició clara d'uns objectius, l'elaboració d'uns instruments, l'obtenció i anàlisi de dades que permeten valorar una realitat educativa i treure'n conclusions i propostes de millora. Els estudis poden ser globals d'una etapa o d'un pla d'intervenció o més focalitzats en una àrea més concreta o en un grup de població.

Els estudis d'avaluació global i diagnòstica analitzen els resultats, tot relacionant-los sovint amb dades dels contextos escolars, familiars i socioeconòmics i amb processos que es duen a terme a l'aula o en els centres. Aquests tipus d'estudis s'han de complementar amb altres estudis que avaluin el desenvolupament dels diversos programes i serveis, així com la funció dels diferents agents que tenen una incidència directa en el sistema. En els casos que el tipus d'estudi ho requereixi es demanarà la col·laboració d'altres organismes o departaments.

Tenint en compte que el sistema educatiu no és un àmbit que es pugui circumscriure i explicar només per la incidència de l'acció educativa, alguns estudis necessitaran la participació d'organismes externs a l'avaluació educativa, com ara l'administració local, l'Institut Nacional d'Estadística, les cambres de comerç, altres departaments de la Generalitat de Catalunya o organismes d'àmbit europeu com l'EUROSTAT, etc.

Recerques en avaluació

Amb la finalitat de completar, complementar i millorar els estudis d'avaluació elaborats des de l'Administració educativa, es fomentarà la col·laboració amb les universitats o amb institucions especialitzades i, al mateix temps, s'incentivaran estudis de recerca duts a terme pel professorat i els centres educatius.

Les línies prioritàries de recerca són:

- Els estudis de casos que permeten un coneixement en profunditat de la realitat educativa i la seva dinàmica.
- La creació i gestió de bases de dades de coneixement avaluatiu, que permetin dissenyar avaluacions i seleccionar instruments.
- La construcció de nous instruments d'avaluació i de nous tractaments estadístics de les dades.
- L'anàlisi en profunditat de la influència de diferents variables de context en els resultats de l'alumnat.
- La relació entre el sistema educatiu i el món productiu.
- L'anàlisi comparativa en profunditat del nostre sistema educatiu amb el d'altres països o regions, etc.
- Les anàlisis longitudinals de la formació mitjançant el seguiment de mostres de població escollides.

2.3. ÒRGANS QUE HI PARTICIPEN

Si bé l'avaluació de l'acció educativa en el seu conjunt i en els diferents àmbits demana la implicació de les diferents unitats del Departament, dels centres educatius, dels programes i serveis i dels diferents agents que intervenen en el sistema, la necessària eficàcia i eficiència en l'obtenció d'una informació i valoració objectiva comporta una especialització en les intervencions d'acord amb la naturalesa dels diferents òrgans que hi participen. Així, les unitats que participen en el Pla s'agrupen en aquests dos blocs:

Òrgans que intervenen en l'avaluació com a agents directes d'avaluació

- El Consell Superior d'Avaluació en l'àmbit de l'avaluació del sistema educatiu i les polítiques educatives.
- La Inspecció d'Educació en l'àmbit dels centres, dels serveis educatius, dels plans i programes, de la funció pública docent i directiva i de l'avaluació de la Inspecció.
- Els òrgans de gestió dels centres educatius en l'àmbit de l'avaluació de centres.
- Els òrgans de gestió dels serveis educatius en l'àmbit de l'avaluació de serveis.

Òrgans de suport a l'avaluació

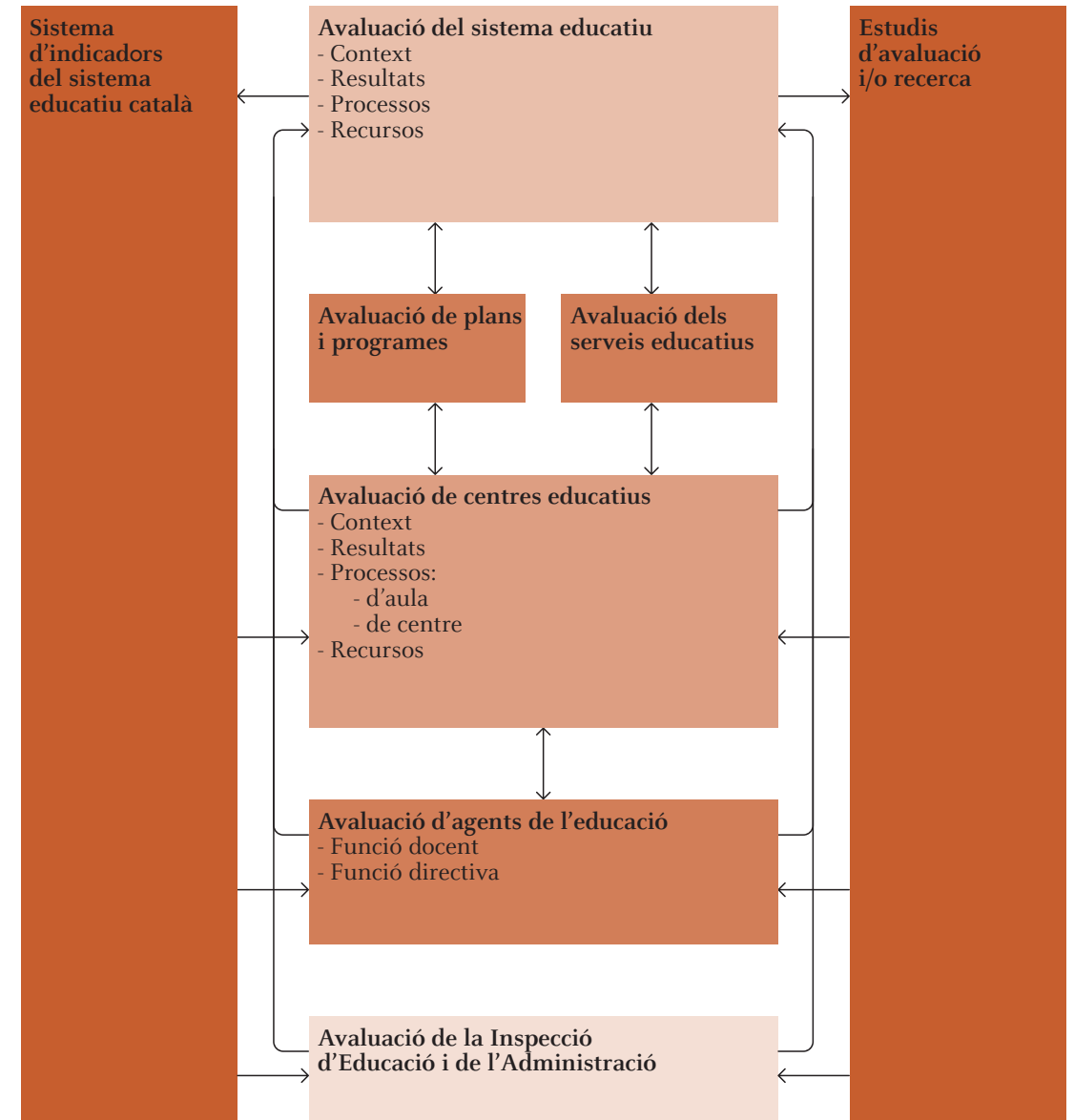
- La Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i la Direcció General de Formació Professional i Educació Permanent com a organismes que donen suport als centres educatius, als serveis educatius i als programes facilitant-los informació, eines i formació.
 - La Direcció de Serveis com a organisme que obté i analitza dades referides a l'alumnat, al professorat, als centres i als recursos del conjunt del sistema.
 - La Direcció General de Centres Docents i la Direcció General de Recursos Humans com a organismes que poden facilitar dades contextualitzadores dels resultats de l'avaluació.
- Altres entitats o organismes que poden donar suport a alguns estudis d'avaluació concrets són:
- Altres organismes del Departament d'Educació: serveis territorials, Institut Català de les Qualificacions Professionals...
 - Altres departaments o organismes de la Generalitat: Economia i Finances, Benestar i Família, Treball i Indústria, Governació i Administracions Públiques, Política Lingüística, Institut Català d'Estadística...
 - Altres organismes (municipals, institucions...)

3. ÀMBITS DE L'AVALUACIÓ

Tot i la globalitat del sistema educatiu i la implicació de les actuacions en els diferents nivells, la necessitat d'anàlisi contrastada de les dades i de focalitzar elements significatius exigeix assenyalar uns àmbits que puguin ser analitzats amb deteniment sabent en qualsevol cas relacionar convenientment la informació obtinguda en cadascun d'ells d'acord amb la perspectiva global, integral, sistèmica, cíclica i coherent que s'ha descrit en l'apartat 2.1, on s'expliciten les característiques generals del Pla.

S'ha de produir la integració entre els diferents àmbits d'avaluació que, perquè sigui efectiva, requereix considerar una sèrie d'elements i de condicions. Entre els elements hi ha el concepte de qualitat compartit, inspirat en els mateixos valors i principis; la incidència de tota l'activitat avaluativa en la millora de la qualitat; i l'existència d'un sistema d'indicadors coherent, basat en el mateix concepte de qualitat. Entre les condicions, cal tenir en compte la definició de plans d'avaluació successius que concreten el conjunt de les accions avaluatives empreses pels diferents àmbits i hi donen coherència; la selecció i intercanvi d'informació avaluativa per compartir entre els diferents àmbits; la gestió de l'avaluació a partir de models protocol·litzats i informatitzats que afavoreixin un intercanvi d'informació àgil entre àmbits i agents; i l'establiment de relacions d'interdependència de les informacions obtingudes des dels diferents àmbits, de manera que es potenciïn els resultats.

Aquest esquema il·lustra els àmbits de l'avaluació i la manera com s'interrelacionen:

3.1. AVALUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU

És l'avaluació orientada al coneixement del conjunt del sistema, de la seva adequació a les necessitats educatives i a les demandes socials i del seu acostament als principis de qualitat definits a l'inici del Pla: igualtat d'oportunitats, equitat, excel·lència, cohesió social i integració amb l'entorn. Aquesta visió de conjunt del sistema permet valorar les polítiques educatives en el seu conjunt i també els resultats globals de l'educació.

Permet establir comparacions horitzontals amb altres sistemes educatius i longitudinals de l'evolució del mateix sistema al llarg dels anys. Aporta informació dels resultats de l'educació, però també dels recursos esmerçats, així com dels contextos escolars i dels processos educatius que poden explicar els resultats de l'educació com un valor afegit que ofereixen els centres amb els suports externs que calgui.

Els tipus d'avaluació més característics d'aquest àmbit són les avaluacions globals diagnòstiques referides a una etapa educativa. Les avaluacions globals diagnòstiques del sistema que es duen a terme en cada pla plurianual preveuen la realització d'una acció concreta per a cada nivell de l'ensenyament obligatori (primària i ESO), que es realitzen aprofitant avaluacions internacionals o estatals amb les ampliacions de mostra i/o de proves que convingui. També s'avaluen periòdicament les altres etapes del sistema (educació infantil, formació professional, batxillerat). Les avaluacions globals diagnòstiques d'una etapa educativa es fan en un cicle avaluatiu que ha de tenir una durada aproximada de quatre anys.

L'avaluació global diagnòstica dona lloc a un informe d'avaluació exhaustiu adreçat tant als centres perquè contextualitzin les seves decisions de millora com a l'Administració educativa a fi que pugui prendre decisions de política educativa que incideixin en la millora del sistema.

Així mateix, es publicaran síntesis de resultats dels estudis amb la voluntat de presentar-los al conjunt de la societat i, especialment, a la comunitat educativa per tal de difondre amb transparència les dades obtingudes amb la finalitat de fomentar el debat sobre el sistema educatiu a les reunions dels equips docents, els claustres o els consells escolars dels centres.

Es duran a terme també avaluacions focalitzades referides a una àrea o actuació concreta, d'acord amb les prioritats establertes pel Departament d'Educació.

L'agent avaluador d'aquest àmbit és el Consell Superior d'Avaluació, que pot disposar d'informació provinent dels altres àmbits: avaluació dels centres que facilita la Inspecció educativa i els mateixos centres, avaluació dels serveis educatius i dels plans i programes que faciliten la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i la Direcció General de Formació Professional i Educació Permanent. La Direcció de Serveis facilita dades estructurals referides al conjunt del sistema.

Els estudis d'avaluació del Consell es fan normalment amb mostres de centres i alumnes estadísticament significatives tenint en compte la població objecte de l'estudi. Es podran tenir en compte peticions formulades per diferents unitats del mateix Departament, per algun dels seus serveis territorials o de les administracions locals per ampliar alguna de les mostres i segregar resultats per a poblacions específiques.

Des del Consell Superior d'Avaluació, d'acord amb les prioritats del Departament i havent escoltat l'assessorament dels seus vocals, es faran propostes de participació en els estudis d'àmbit estatal i en altres d'internacionals per poder comparar la realitat del nostre sistema amb la d'altres països i regions i conèixer nous enfocaments i noves metodologies d'avaluació orientades a la qualitat de l'educació.

3.2. AVALUACIÓ DE CENTRES EDUCATIUS

La importància dels centres educatius com a unitat organitzativa i funcional bàsica del sistema educatiu on interactuen tots els elements del sistema és clarament assumida pels teòrics de l'educació, pel professorat i per tots els usuaris de l'educació. Cada vegada hi ha més països que desenvolupen processos d'avaluació de centres educatius com a elements cabdals per a una oferta educativa de qualitat. És en els centres educatius on es pot aconseguir clarament un valor afegit en el sentit de poder obtenir uns resultats no condicionats únicament pel context on s'ubiquen els centres.

D'acord amb les característiques de l'avaluació descrites en el punt 2.1, l'avaluació de centres és integrada amb l'avaluació de la resta d'àmbits i també pel que fa a les perspectives (interna-externa). És predominantment qualitativa, entesa com una activitat eminentment humana i comunicativa, una estratègia de reflexió que requereix preguntes com "què fem", "per què", "quins resultats obtenim", "què podríem fer per millorar", etc. Aquest autoexamen s'ha d'interessar per les característiques i les peculiaritats de les accions empreses, per la naturalesa dels processos i per la incidència que tenen en els resultats.

L'avaluació de centres inclou tant l'avaluació global diagnòstica com l'avaluació focalitzada. L'avaluació global diagnòstica té un enfocament holístic que no implica l'avaluació de la totalitat del centre. L'avaluació focalitzada té un caràcter parcial i es refereix a aspectes concrets de la gestió del currículum i de la gestió organitzativa del centre. Ambdues avaluacions s'integren normalment en un mateix cicle avaluatiu.

Tant l'avaluació global diagnòstica com l'avaluació focalitzada inclouen continguts avaluatius pel que fa a:

- El context referit a característiques de la població, dels centres, de les famílies i de l'alumnat.
- Els resultats entesos en sentit ampli: aprenentatge de l'alumnat, convivència i valors i satisfacció de la comunitat educativa i altres agents implicats.
- Els processos, tot posant èmfasi en aquells que incideixen en la gestió d'aula, en els continguts més transversals del currículum i en les estratègies per atendre la diversitat.
- Els recursos formals (plantejaments institucionals, acords, objectius estratègics, etc.), humans (lideratge institucional i pedagògic, planificació i organització dels recursos humans, etc.) i materials (infraestructura, equipaments, etc.).

En el cas de l'avaluació de centres, un cicle avaluatiu és el procés que comença amb una avaluació global diagnòstica que dona lloc a un pla de millora, que es desenvolupa durant tres cursos i finalitza amb l'avaluació dels objectius de millora.

Tots els centres educatius sostinguts amb fons públics seran objecte d'una avaluació global diagnòstica com a mínim un cop cada vuit cursos escolars. Aquesta avaluació es fa normalment per iniciativa del centre i dona accés a projectes i a recursos necessaris per a la consecució dels objectius de millora que se'n derivin.

L'*avaluació global diagnòstica* de centres dona lloc a dos informes d'avaluació, un adreçat al centre per orientar el seu pla de millora i un altre adreçat a l'Administració educativa per al coneixement i millora del sistema. L'informe adreçat al centre reflecteix el procés seguit en l'acció avaluativa, les valoracions i judicis referits als punts forts (bones pràctiques), als aspectes millorables, a les propostes de millora i a les orientacions per implementar-les.

El centre educatiu, a partir de l'informe de l'avaluació global diagnòstica i d'altres informacions de què disposi, ha d'elaborar un pla de millora. L'informe adreçat a l'Administració reflecteix el procés seguit en la seva elaboració i conté dades i valoracions globals sobre tendències i propostes de millora. La Inspecció d'Educació té una major iniciativa en l'avaluació global diagnòstica.

L'*avaluació focalitzada* pot ser conseqüència i continuïtat de l'avaluació global diagnòstica per aprofundir en la comprensió i la millora d'algun aspecte detectat, o pot iniciar-se per donar resposta a una necessitat concreta. Els centres són els qui tenen més protagonisme en l'avaluació focalitzada. Els resultats d'aquesta avaluació i les propostes de canvi que se'n derivin s'incorporaran també en el pla de millora del centre.

Els centres inclouran en la seva programació general la planificació d'avaluacions focalitzades. Tindran una consideració preferent les activitats d'avaluació derivades del projecte de direcció, d'altres projectes de centre i de la informació aportada per l'avaluació global diagnòstica que realitzaran amb el suport de la Inspecció d'Educació. Així mateix, l'avaluació de l'assoliment de les competències bàsiques aportarà elements per a la reflexió sobre els aprenentatges de l'alumnat i l'adequació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

Tant la Inspecció com els centres tindran el suport de les direccions generals.

3.3. AVALUACIÓ DELS SERVEIS EDUCATIUS

Els serveis educatius són organitzacions estables que tenen com a finalitat la millora de la qualitat educativa que rep l'alumnat. Els serveis educatius realitzen un treball de sector, es coordinen amb diferents agents i entitats, estan al servei dels centres educatius i faciliten suport tant a l'alumnat com al professorat. L'avaluació dels serveis educatius ha de permetre conèixer el funcionament de cadascun dels serveis, així com la globalitat de la seva intervenció per poder objectivar i valorar la seva funcionalitat i fer els ajustaments necessaris per a la seva millora.

L'avaluació dels serveis educatius té característiques semblants a l'avaluació dels centres educatius, en el sentit que té en compte tant aspectes organitzatius i de gestió com d'avaluació del servei prestat. També en aquest cas considera indicadors de context, de recursos, de processos i de resultats.

L'avaluació dels serveis educatius inclou continguts avaluatius pel que fa a:

- **El context:** referit a característiques de la zona, dels centres, de l'alumnat i de les famílies.

- **Els recursos:** formals (planificació i organització...), humans (lideratge, gestió dels recursos humans...) i materials (infraestructura, equipaments...).

- **Els processos:** posant èmfasi en la innovació i la formació del professorat, la llengua, la interculturalitat i la cohesió social, i en l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials i a l'alumnat nouvingut.

- **Els resultats entesos en sentit ampli:** nivell de satisfacció de la comunitat educativa i altres agents implicats, assoliment dels objectius del pla de treball intern i dels plans d'actuació en els centres docents i en el sector.

Són agents d'avaluació en aquest àmbit la Inspecció d'Educació i els mateixos serveis educatius, amb el suport de la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa.

La Subdirecció General de la Inspecció d'Educació lliura l'informe a la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa, la qual, amb altres dades que tingui al seu abast, en fa la valoració definitiva. La informació generada serveix de guia per prendre decisions per a la millora dels serveis.

3.4. AVALUACIÓ DE PLANS I PROGRAMES

Els programes i plans educatius responen clarament a polítiques educatives que es volen potenciar, enteses com un suport als centres i al professorat. El Pla d'Avaluació regula també l'avaluació del desenvolupament dels plans i programes per tal de comprovar la consecució dels objectius proposats i anar-los ajustant a la realitat diversa i canviant dels centres o les zones on hi ha situats els centres.

L'avaluació dels diversos plans i programes considera indicadors de context, recursos, processos i resultats atenent molt especialment la valoració dels usuaris professorat, pares i mares i alumnat.

La Subdirecció General de la Inspecció d'Educació, per encàrrec de les diferents unitats directives, direccions generals, etc., realitza l'avaluació dels plans i programes. La Inspecció d'Educació finalitza la seva acció avaluativa lliurant un informe a la direcció general corresponent, la qual, amb aquest informe i altres dades de què disposi, en farà la valoració definitiva i decidirà les accions oportunes a emprendre.

Tant la Subdirecció General de la Inspecció d'Educació com les direccions generals responsables d'aquests serveis obtenen dades molt valuoses per al seguiment del desenvolupament dels diferents plans i programes en els diferents àmbits territorials, dades que han de ser utilitzades també en l'avaluació del sistema, atès el caràcter integral i sistèmic de l'avaluació. El Consell Superior d'Avaluació valora el conjunt de la política educativa desenvolupada a través dels diversos programes.

3.5. AVALUACIÓ D'AGENTS DE L'EDUCACIÓ

L'avaluació de la funció docent i de la funció directiva té com a finalitats conèixer i objectivar la seva aportació a la millora de la qualitat de l'educació que rep l'alumnat, incidir en la millora de la qualitat professional del professorat, incentivar-lo en l'exercici de les funcions que té atribuïdes per llei, facilitar la promoció professional que s'estableixi dins la carrera docent i promoure i mantenir el reconeixement de la societat envers la professionalitat dels docents.

D'acord amb les característiques de l'avaluació descrites en el punt 2.1, l'avaluació dels agents de l'educació ha de ser necessàriament contextualitzada, ja que la funció directiva i la funció docent es realitzen en un context determinat que incideix en la manera d'enfocar l'acció educativa i en els resultats obtinguts. Ha de considerar, també, l'aportació que els professionals avaluats fan al projecte de centre i a la millora educativa de l'alumnat.

Aquesta avaluació, que és de caràcter voluntari, té efectes econòmics i/o administratius: estadis de docència, càrrecs directius, tutelatge de professorat novell, realització d'altres tasques no docents, etc., d'acord amb el que estableix l'Administració educativa.

La Inspecció d'Educació i la direcció del centre educatiu realitzen l'avaluació dels agents de l'educació amb la participació dels professionals interessats.

3.6. AVALUACIÓ DE LA INSPECCIÓ D'EDUCACIÓ I DE L'ADMINISTRACIÓ

La Inspecció d'Educació exerceix les funcions de supervisió, assessorament, avaluació i control en relació amb els centres, els serveis, els plans i els programes educatius. La seva intervenció contribueix a l'adequació permanent del sistema a les necessitats educatives i a les demandes socials, tot garantint els principis de qualitat definits en el Pla d'Avaluació: igualtat d'oportunitats, equitat, excel·lència, cohesió social i integració a l'entorn. Per tant, la Inspecció d'Educació és un agent destacat en la millora de la qualitat educativa i en la innovació del sistema educatiu.

L'avaluació de la Inspecció és un instrument necessari per optimitzar la seva actuació i per adequar permanentment la seva funció a les noves necessitats. Regula tant l'anàlisi dels processos i resultats com l'anàlisi de la gestió de la seva organització des del punt de vista de l'eficàcia i l'eficiència.

Els continguts de l'avaluació es conformen prioritàriament a partir de tres eixos:

- Funció de supervisió: control-regulació i assessorament dels centres i serveis educatius.
- Funció d'avaluació: avaluació dels centres, serveis, plans i programes, i també de la funció docent i directiva.
- Funció de coordinació: treball en l'entorn dels centres educatius.

Per avaluar la intervenció de la Inspecció, especialment pel que fa als resultats, es consideren els elements aportats tant des d'una perspectiva interna (de la mateixa Inspecció) com des d'una perspectiva externa (comunitat educativa, altres agents i experts implicats en l'educació).

L'Administració educativa desenvoluparà els criteris i procediments per avaluar-se a si mateixa.

4. CONCRECIÓ DEL PLA D'AVALUACIÓ. EL PLA PLURIANUAL

4.1. PLA PLURIANUAL

El pla plurianual és la concreció temporal del Pla d'Avaluació en un període de quatre anys. Pretén veure de manera integrada el conjunt d'activitats d'avaluació referides als diferents àmbits i agents del sistema educatiu, de manera que es percebi el seu caràcter global i sistèmic i la seva coherència i s'afavoreixi, tant com sigui possible, la simplificació dels processos avaluatius, la participació de tots els implicats i la utilitat per a la millora.

El pla d'avaluació plurianual del Departament d'Educació ha de ser un instrument àgil i eficaç amb capacitat d'orientar la millora de la qualitat de l'educació que rep l'alumnat i d'informar dels resultats de diferents polítiques educatives.

El pla plurianual s'elabora cada quatre anys a partir de les aportacions de cadascun dels òrgans agents de l'avaluació i, també, dels agents que hi donen suport.

El pla plurianual l'aprova la comissió de coordinació del Pla d'Avaluació, que té en compte la coherència dels objectius i les actuacions que planteja. Abans de l'inici de la seva aplicació el Departament d'Educació el dóna a conèixer a la comunitat educativa mitjançant el Consell Escolar de Catalunya.

La mateixa comissió de coordinació del Pla fa el seguiment anual de la seva aplicació i pren les mesures oportunes per introduir els ajustaments necessaris tenint en compte les informacions provinents dels diferents agents.

4.2. CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ DEL PLA PLURIANUAL

Per dissenyar el Pla d'Avaluació es tenen en compte els criteris següents:

- **La simplificació:** perquè el Pla ha de procurar la racionalització de les accions avaluatives i l'establiment d'economies d'escala.
- **La rendibilitat de l'esforç esmerçat:** perquè el Pla ha de dosificar les accions avaluatives sense deixar d'exercir la funció de supervisió, de control i de rendiment democràtic de comptes que els organismes implicats en l'avaluació tenen assignada.
- **La facilitació de la gestió de la informació:** perquè cal disposar d'estratègies, recursos de bases de dades i programes informàtics que la facin operativa.
- **La utilitat per a la millora:** perquè el Pla ha d'assegurar la viabilitat de l'avaluació per emprendre actuacions que serveixin de millora en els diferents nivells del sistema educatiu.

4.3. OBJECTIUS

El pla plurianual té com a objectius:

- Coordinar totes les accions avaluatives dutes a terme pel Departament d'Educació.
- Afavorir una dinàmica de valoració del funcionament dels centres i de la qualitat de l'educació impartida, així com la introducció de processos de millora.
- Afavorir la millora professional dels docents.
- Afavorir processos de millora en els serveis educatius i en els plans i programes.
- Optimar la intervenció de la Inspecció d'Educació i afavorir la seva adequació a les noves necessitats.
- Facilitar eines i instruments per a l'avaluació de centres, dels serveis educatius, dels plans i programes, de la funció directiva i de la funció docent.
- Retre comptes i valorar els resultats del sistema educatiu, mitjançant estudis que permetin comparar els resultats obtinguts, tant en l'àmbit de Catalunya com en l'àmbit estatal i internacional.
- Dotar de bases sòlides la presa de decisions polítiques que millorin el sistema educatiu i el funcionament dels centres.
- Facilitar informació a la comunitat educativa i al conjunt de la societat per objectivar el debat educatiu, augmentant la transparència del sistema educatiu i dels centres.
- Conèixer i valorar l'eficàcia de les diferents accions avaluatives aplicades en aquest Pla.

4.4. ACTUACIONS CONCRETES EN ELS DIFERENTS ÀMBITS

Pel que fa a l'avaluació del sistema educatiu, en un pla quadriennal es preveu:

- Una avaluació global diagnòstica de cada etapa educativa
- La participació en estudis internacionals
- Estudis focals en temàtiques relacionades amb els objectius específics del pla quadriennal
- La publicació periòdica de sistemes d'indicadors
- La promoció de recerques en avaluació, introduint-la com una de les prioritats en les convocatòries de recerca educativa gestionades pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i establint convenis amb les universitats o altres institucions especialitzades

Pel que fa a l'avaluació de centres educatius, en un pla quadriennal es preveu:

- La implantació de l'avaluació global diagnòstica
- La implantació de l'avaluació focalitzada
- L'aplicació d'avaluacions focalitzades amb el model utilitzat fins al moment actual
- La realització d'auditories
- El seguiment del pla d'avaluació dels centres

Pel que fa a l'avaluació de serveis educatius, en un pla quadriennal es preveu:

- La implantació de l'avaluació dels serveis educatius

Pel que fa a l'avaluació de plans i programes, en un pla quadriennal es preveu:

- L'avaluació del programa de Llengua i Cohesió Social (LIC)
- L'avaluació de les USEE
- L'avaluació de la xarxa de competències bàsiques (tutelatge)
- L'avaluació dels plans educatius d'entorn
- L'avaluació dels projectes d'innovació
- L'avaluació del Pla de Formació del Professorat

Pel que fa a l'avaluació d'agents de l'educació, en un pla quadriennal es preveu:

- L'avaluació de la funció directora
- L'avaluació de la funció docent
- L'avaluació dels tècnics d'educació infantil
- L'avaluació dels integradors socials

Pel que fa a l'avaluació de la Inspecció d'Educació, en un pla quadriennal es preveu:

- L'avaluació del pla director
- L'avaluació dels plans de treball territorials
- L'avaluació dels plans de treball de les àrees

4.5. ÚS DELS RESULTATS

Cada any el Consell Superior d'Avaluació elaborarà un informe amb les actuacions realitzades.

Per tal de rendibilitzar la relació del cost-benefici dels plans plurianuals d'avaluació cal potenciar les estratègies següents:

- La discriminació del coneixement i la capacitat d'establir relacions macro i micro.
- La incorporació del coneixement del context, no tan sols escolar, sinó també el social, cultural i econòmic.
- La combinació de manera significativa dels resultats de l'avaluació amb altres fonts de coneixement.
- La utilització efectiva dels resultats obtinguts amb l'avaluació.

4.6. PLANS DE MILLORA

Els plans de millora, orientats a la recerca de la qualitat de l'educació, recullen les actuacions concretes per a la millora del centre educatiu, del sistema o dels altres àmbits objecte d'avaluació després d'haver analitzat amb profunditat els resultats obtinguts en una acció avaluativa determinada.

Els plans de millora defineixen els objectius a assolir, les accions que s'han de dur a terme, els responsables de gestionar-les i realitzar-les, la temporització d'aquestes accions i els indicadors d'avaluació. També expliciten les estratègies i recursos necessaris per a la seva implementació.

Comporten l'establiment de prioritats d'accés a tots els recursos extraordinaris humans, materials, de formació i de qualsevol altra naturalesa que ofereixi l'Administració educativa.

Qualsevol pla de millora ha d'aconseguir la satisfacció dels tres elements que intervenen en els processos que s'hi desenvolupen, que són: els agents que participen directament en els processos que es desenrotllen, els destinataris dels resultats obtinguts del procés educatiu i, també, la política educativa, que determina les finalitats i els objectius del sistema educatiu.

5. GESTIÓ DEL PLA D'AVALUACIÓ

5.1. REGULACIÓ NORMATIVA

La gestió del Pla d'Avaluació serà regulada mitjançant una norma específica (Decret/Ordre) que establirà el marc general de l'avaluació del Departament, els àmbits on recau especialment l'acció avaluativa, els òrgans que hi participen i els criteris per a l'elaboració i aprovació dels plans plurianuals.

5.2. COMISSIÓ DE COORDINACIÓ DEL PLA D'AVALUACIÓ

La comissió de coordinació del Pla d'Avaluació està constituïda per les persones següents:

- Secretari general
- President del Consell Superior d'Avaluació
- Director general de Planificació Educativa
- Director general d'Ordenació i Innovació Educativa
- Director general de Formació Professional i Educació Permanent
- Subdirector general de la Inspecció d'Educació

Funcions

Les funcions de la comissió de coordinació del Pla són les següents:

- Elaborar i aprovar els plans plurianuals d'avaluació.
- Garantir la coherència dels diferents programes d'avaluació del Departament amb els objectius fixats en aquest Pla.
- Aprovar els programes avaluatius presentats per les diferents unitats que participen en l'avaluació del sistema educatiu.
- Establir el calendari d'actuacions avaluatives.
- Definir els mecanismes de comunicació de la informació obtinguda en les diferents actuacions avaluatives.
- Fer el seguiment de les actuacions avaluatives aprovades.
- Determinar els recursos humans i materials necessaris per dur a terme el Pla d'Avaluació, tant pel que fa a recursos vinculats als agents de l'avaluació com als de suport a l'avaluació.

5.3. METODOLOGIA DE TREBALL DE LA COMISSIÓ

Temporització

La comissió es reunirà dos cops l'any per a l'aprovació i el seguiment de les concrecions anuals dels plans plurianuals.

També podrà reunir-se per a l'aprovació d'actuacions avaluatives extraordinàries o per al coneixement dels resultats dels diferents estudis.

Comissió tècnica

Es constituirà una comissió tècnica amb representants de les diferents unitats implicades en la comissió de coordinació del Pla per tal d'elaborar i desenvolupar propostes a fi que la comissió de coordinació les estudiï i les aprovi.